

HONDARTZA ERTZEKO HARKAITZETAN

IÑAKI SARASUA

(1982. urtean Zarauzko Udalak haur ipuientzat eratu zuen «Xabier Lizardi Saria»-n aipamen berezia izan zuen ipuin honek.)

Hondartza ertzeko harkaitz gain hartan hasi zen guztia. Bai. Haitzen aurka lehertzen ziren olatuei begira, pentsati nengoen, bera agertu zenean.

Kainabera eskuetan nuela, nire gurasoek osabarengana zergatik bidali ote ninduten galdezka nenbilen neronen buruari; aitik zergatia ulertarazi zidanean oso ongi iruditu zitzaidan, izan ere, beti hiri-zuloan sarturik egon gabe, komeni zitzaidan itsasertza ezagutzea, bertan denboralditxo bat igaroaz; arrantzan ikasi, etab. Baina orduan amestu nuenak ez zuen gertatzen ari zena-rekin antz haundirik. Astebete neraman dagoeneko osabarekin bizitzen, eta ez nuen ia deus berririk ezagutu eta ikasi. Gainera, itsasoa eta arrantza nazka ematen hasi zitzaizkidan, aspertu egiten bait nintzen han, bakarrik, osabak erositako kainabera berriarekin, nondik heldu ere jakin gabe, osaba bere arazo garrantzitsuetan murgildua zegoen bitartean, edota bere lagunekin parrandan. Ederra laguntza: arrantzan erakutsi beharrean, erabiltzen ez nekien kainabera garesti bat erosi eta bakarrik utzi.

Dena den, nere albotik pasa zen agureak aurki antzeman zion zeharo ezjakina nintzela, herriko arrantzale gehienek zutena baino kainabera hobea ikusi arren nere eskuetan.

Harkaitz gainean denbora luzez ia inor ikusi gabe egon izan ez banintz, ez zitzaidakeen hain atsegina egingo aitona bizartsu haren etorrera. Izan ere, ez bait zuen oso itxura txukuna. Hala ere, txapel lizundu haren itzaletan babesten ziren begi zimurtuei, on tankera hartu nien. Hargatik, beldurrik gabe agurtu nuen; berari, ordea, arraroa egin zitzaion nonbait nik oles egitea eta begira gelditu zitzaidan.

Ez dakit zergatik, arrantzan ongi jakingo zuela iruditu zitzaidan eta, nolabait, erakuts ziezadala eskatu nahi nion. Konturatu zen ba agurea nire egoeraz eta, une batez zalantzan egon ondoren, nire alboan eseri zen. Kainabera baliotsua hartu zuten esku zartatu haiek salatu zidaten arrantzalea edo arrantzale izandakoa zela, eta irribarre batek ihes egin zidan. Luzaro tresna garestiari begira egon ondoren, bere erabilpena erakusten hasi zitzaidan. Hasieran, nondik hasi ez zekiela zirudien, baina behin nik ulertzen niola ikusi zuenean, lasaitu zen eta, orden egoki batetan, zatika, kainaberaren berezitasun guztien berri eman zidan. Karreteia, haria, kortxoa, berun-pisua, amua, ... Hitzez lehenbizi, eta ereduaz erakutsiaz ondoren.

Ordurarteko arratsalde atseginena han igaro nuen, eta probetxugarriena ere bai, zalantzarik gabe, ilunabar hartan bertan lupi eder bat eraman bait nion izebari, afaritarako. Honek, ordea, jateko balio ez zuen arrai zikin bat zela esanaz, bota egin zuen, niri desilusio haundia sortuaz. Dena den —hori bai— gustora egin nuen lo gau hartan.

Biharamonean, goiza neskamearekin merkatuan igaro ondoren, gogo biziz joan nintzen berriro arratsaldean harkaitz gainera, agureak bera egunero inguru hartan egon ohi zela esan bait zidan. Bi haitzen arteko zulo batetan aurkitu nuen eseria, gal tzak belauetaraino jasoak eta kainabera zahar bat eskuetan. Agurtu bezain laister, agureak atzoko lupiagaitik galdetu zidan. Ixiltzea pentsatua neukan arren, izebarena kontatu behar izan nion, eta, bidebatez, nire istoria guzia: nola nengoen osabarekin, ... etab. Ez zitzaion nonbait asko gustatu osabaren jokaera, baina ixilean gorde zuen. Ezer esan gabe gelditu zen, eta, pixka bat pentsati egon ondoren, kolpetik eta bapatean, arrantzale on bat izatera iritxi arte erakutsiko zidala esan zidan. Salto bat egin nuen nik pozez, eta agurea besarkatzera nindoan, oraindik eza gutzen ez nuelako lotsaz atzeratu izan ez banintz. Dena den, bihotzez eskerrak eman nizkion. Orduan ikusi nuen lehenengo aldiz

irrifarre bat bere aurpegian. Hasi ginen ba, aurreko egunean bezala, kainaberaren erabilkera ikasten, baina, amua aztertzerantz heldu ginenean, beita falta zitzaidala konturatu zen. Joan zen egunean, ogi mamia erabiltzen nuela ikusi zuenean, berak eman zizkidan dozenardi bat loior (xixare), ogia beita kaxkarra zela esanaz. Baina une hartan ez zitzaion loior bakar bat besterik gelditzen, eta hargatik, bere etxera joatea proposatu zidan, han bait zeuzkan pila bat, lurretan jasoak.

Lehenbiziko aldiz txabola hura ikusi nuenean, miseri kutsua hartu nion. Berak egina omen zen dena, bai «lau horma haiek» eta bai barruko haltzari eta tresna gehienak ere. Ladrilu arruntez egina zegoen, eta gaina teila zaharrez; gainera, hauek eusteko, haizearekin eror ez zitezen, harri pusketa batzuk zeuden gainean jarrita. Barrua oso ximplea zen; ohe azpian zetzan katu zikin batek bakarrik deitu zidan atentzioa. Denera, zikintasun eta miseria kutsu bat salatzen zuen txabola hark.

Hurrengo goiz guzian ez nuen agurea ikusi. Baina arratsaldez bere «etxera» joan nintzen berriz, han ote zegoen ikusteko. Harriturik gelditu nintzen benetan: Txuriz pintaturik zegoen txabola. Atea eta leiho bakarra, orlegiz. Tximinia, berriz, beltzez margotua. Orduan ulertu nuen zergatik ez zen agurea goizean, ni joan nintzenean, betiko bere txokoan agertu. Barrura sartu nintzenean, leihoaren kristala garbitzen zebilen. Armiarma-sare denak kenduak zituen, eta etxe barruak, kanpoak bezala, beste orden eta beste itxura bat zeukan. Katuak berak ere harritua zirudien. Begi haundi-haundiekin alde guztietara begiratzen zuen. Txabola hura gero eta gehiago gustatzen hasi zitzaidan, balore haundia ematen nion guzti hura norbere eskuz egiteari. (Neronek ere, haunditan, halakoren bat egingo nuela pentsatu nuen).

Dena berak egina: su-toki bitxi hura, mahai sendoa bere aulkiarekin (hurrengo egunerako neretzat beste aulki bat egina zeukala gogoratzen naiz), ohe koxkor hura, bere gaineko apala, ... Aurreko egunean zikintasun eta miserian soilik fijatu nintzela konturatu nintzen. Ez nion etxe harek zeukan lanari behar bezalako balioa eman. Apal hartan finkatu nituen begiak; hutsik zegoen: liburu bakar bat zegoen gainean etzana, eta ikusteko gogoia sartu zitzaidan. Bertso-liburu zahar bat zen, denbora askoan ireki gabe egon zela nabari zitzaiona.

- Atsegin al zaizkizu bertsoak? —ausartu nintzen galdegitera.
- Jakin bazenu zer-nolako afizioa izan nuen gaztetan! Geroztik ere askotan irakurri ohi nituen bertso paperak eta etxeko liburu hau. Baina ikusmena nekatzen hasi zitzaidanean utzi egin behar izan nion irakurtzeari.
- Eta ez al duzu betaurrekorik?
- Inoiz bururatu izan zait erostea, baina ... (geroago jakin nuen oso diru gutxi zuela; eta betaurrekoek asko balio dute).
- Ba ... —esan nion— niri asko gustatzen zaizkit bertsoak. Ikastolan egin ohi izan ditut batzuk ...
- Neronek ere egiten nituen makina bat. Hain abots izorratua izan ez banu ...

Bertsoak hainbeste maite zituelarik, suplizio bat izan behar zela konturatu nintzen liburu hura irakurri ezina, eta neronek irakurtzea bururatu zitzaidan, berak ere entzun zezan. Bilintxen «zaldi zuriarenak» irakurri nizkion, eta ahozkatzen hasi orduko antzeman nion nola emozionatu zen. Bukaeraraino, lanean balebil bezala itxurak egiten zituen arren, adi-adi egon zen. Orduan, abestea oraindik hobe izango zela pentsatu nuen, eta horrela pasa nituen Xenpelarren «gerratearenak», Otañok «Ameriketara dihoan semeari» jarriak, Bilintzek egindako «Juana Bixenta Olaberrenak», etab. Konturatu gabe, ia ilunabar osoa igaro genuen horrela. Berandu zela konturatzean, afaltzen han geldi nedila eskatu zidan, baina ezetz esan nion, izeba onezkero urduri egonen zela, itxaroten. Etxeruntz nihoala, pasa zena gogoratuaz, agurtu ninduen zorionezko malko-arrastoak nabari zitzaizkiola iruditu zitzaidan.

Goiz batzuk herrian igarotzen nituen, eta lagunak ere egin nituen mutilen artean; baina hauekin baino gustorago egoten nintzen Joxerekin (izen hori zuela esan zidan agureak). Eguerdinguru gehienetan arrantzan jarduten ginen, eta dagoeneko asko ikasi nuela esaten zidan. Izeba bera ere harritua gelditu ohi zen, gauero aurreko egunekoa baino arrai haundiagoa ekartzen nioanean. Hori bai: hain berandu etortzeagatik errita egiten zidan, eta ez zitzaion atsegin ni Joxerekin egotea; baina behar bada horrexegatik, oraindik gustorago joaten nintzen nire lagunaren-

gana, bai bait nekien horrela behintzat nigatik arduratuko zirela osaba eta izeba. Bestela, ez zidaten kasurik ere egiten. Eta ezagutzen ez duzun toki batetan inor gabe egotea ez da batere atsegina izaten. Eskerrak Joxe nerekin nuela...

Arrantzan genbiltzanean ez zen oso hitzuna, batez ere lehenengo egunetan. Asko kostatzen zitzaidan elkarriketa bat sortzea. Baina, egunak igarotzean, gehiago eta lasaiago hitzegiten genuen elkarrekin. Oso gustoko nituen bere azalpenak eta solasaldiak.

Behin, ezagutu nituen beste aitonen antzik ez niola hartzen esan nion. Haiek, aulkian ixilean eserita edota beren gaztaroko gertaerak kontatuz igarotzen zuten denbora. Berak ordea, ez zuen horrelakorik egiten. Horrelako istoriorik ba ote zekien galdetu nion.

— Bai motel, bai. Batzuk zer kontaturik ez dute izaten; beste batzuk, berriz, nik bezala, nori kontatu eduki ez...! Bestela, istorio eta gertaerak, makina bat bai. Batez ere gertakizunak, benetan pasatakoak.

— Zuk gerratean parte hartu al zenduen?

— Bai ... hamaika oroitzapen baditut garai hartakoak. Ni, gudari talde berezi batetako buruzagi izendatu ninduten gudua hasi bezain laister. Lehenbizi kostaldean burukatu genuen, besteekiko atzerapide haundiz jokatzeko zuten gure itsas-endarren laguntzan.

Baina, oso denbora gutxira, beste eginkizun bat eman zitzaigun: Iratiko basoetan erresistentzia indar bat mantentzea. «Han azkeneraino iraun», hori zen eman ziguten agindua. Alde hartatik etsaiak sar ez zitezela lortu behar genuen.

Hamabi gizon nituen nere aginduetara. Komando arinak izanik, ezin genuen gauza haundirik eta gehiegirik eraman gurekin, Gipuzkoa eta Nafarroaren arteko mugaraino kamioi zahar batek eramango gintuen arren, handik aurrerako bidea oinez egin behar bait genuen.

Zortzi motxiletako batetan, dendak atontzeko oihal gogorra generaman. Beste batetan, berriz, tresneria guziaz: haizkorak, ze-

rrak, iltzeak eta mailuak... Beste bi zorrotan, lehergai guztiak zihozen. Bi motxila janariz beteak zeuden, kontserbak batez ere. Baina aste pare bat baizik ez ziguten iraungo bizigarri haiek. Arma kontuan, bakoitzak bere fusila eta mendi-haiztoa generaman, eta hortaz gainera ametralladora bat, izenez «arina» deitua, baina gure medioengatik astunegia egiten zitzaiguna. Munizioak bi motxilatzen zihozen, eta bakoitzaren gerrikoan baita.

Iritxi ginenean, aurrez pentsatua nuen plana martxan jartzen hasi ginen berehala. Sagastizabalek ongi ezagutzen zituen inguru haiek (horregatik izendatu nuen nere laguntzaile) eta bion artean basoaren kanpo aldeko hiru puntu estrategiko nagusiak aukeratu genituen, zaiketako postuak ezartzeko. Gero, erdian kanpamendu basea jarriko genduen.

Lehenbiziko aste osoan zehar, periferiako hiru postuak antolatzen ibili ginen. Bakoitzean, bago lodi baten gainean txabola bat eraiki genuen, zurezkoa noski, adar nagusiak oinarritzat harturik.

Postu bakoitzean hiru gizon geldituko ziren. Heuren lana, etsaiaren etorrera zaintzea zen. Inguruko artzaiekin hartu-emanen egongo ziren eta hauek abisua pasa bezain laster, hiruretatik bat kanpamendu basera abiatuko zen, gu jakinaren gainean jartzera. Bitartean, beste biak etsaiaren etorrera atzeratzen saiatuko ziren (gu guztiok han bildu arte) bidean lehergaiak ezarriaz eta etsaiari ahal zuten kalterik haundienak sortuz. Etsaiari, basoetan itxaroten gizon asko aurkituko zituela pentsa-arazi behar zitzaion. Beldurra sartzea zen gure alde genduen armarik egokienetako bat, baso haien ezagupen hobeaz gainera. Baina abantaila hauen aurka, gure gudari kopurua zegoen, beren gudaroste haundien aurrean farregarri ikusten zena. Dena den, bigilantziako posturik abisatu eta talde osoa etsaiaren bide aurrean bildu ezkerro, kalte gogorra sor geniezaiekeen. Ingurumarietako postuak baso barruko kanpamendu nagusiarekin komunikatzeko, kea erabiltzen genuen, seinaleak eginaz. Egoera larrietan, ordea, hiru gizonetatik bat etorri ohi zen basera, guri egoera jakinarazteko, eta denon artean zer egin ikusteko.

Hori gertatu zen egun hartan ere, Mendebal aldeko postutik zetorren «Zankos» mutrikuarra, arnas-hestuka eta izerdi-patsetan. Aste bete igaro zen oinezko fusilero talde hura uxatu gurela, eta mutrikuarrak zioenez, gudaroste oso bat zetorren orain, seguru asko mendeku gogoz. Guztiok mendebaleko postuan bil-

duta ere alferrik izango zela iruditzen omen zitzaion berari, jendetza haundi hari aurre emateko. Beraz, luzaro eztabidatu ondoren, postu hartatik erretiratzea hobe zela erabaki genduen, eta, basoaren barru-alderago (denbora gehiago hartuaz etsaia haraino iristen zen bitartean) erresistentziako posizio batetan indartsu egin. Oraingoan ustekabean heuren gainera erortzea komeni zitzaigun, aurrez, asko ginela pentsa-arazi beharrean. Horretarako, mendebaleko postua deseginik utzi genuen, burruka latz bat egon izan balitz bezala, eta lurrean gurutze batzuk josi genituen, gutako asko erori zirela uste zezaten. Horrela, basoan sartzen ziren bitartean, barruko bidexkak lehergaietz bete genituen eta tranpa ugari eraiki. Baina tranparik haundiena bukaeren jarri genien. Hor menderatzen ez ba genituen, gureak egin zuen. Basoaren zati trinko batetan sartu zirenean, aurrez ebaikiak baina eror ez zitezen ongi eutsiak genduzkan pinu lodi pila bat utzi genituen erortzen heuren gainera, eta, harridura pasa baino lehen, sei toki ezberdinetatik tiroka hasi gintzaizkien. Etsaiak guztiz erotuak aurkitzen zirenean, nora jo jakin gabe, gutako hiruk ihes-bidea hertsu genien, gutxien uste zutenean ametralladora erabiliak. Munizioak bukatzen hasi zitzaizkigunean, konturatu ez zitezen, azken lehergaiak jarri genituen martxan, gelditzen zirenak ihesari eman ziezaiotela lortuaz.

Askok poztu ginen garaipenaz, gure medio urriak kontuan izanik egiazko azaña bat iruditzen bait zitzaigun. Baina ez zuen luzaro iraun gure pozak, denok beldurrez espero genuen berri iluna artzain batzuen ahotik jakin bait genuen: Bilbo erori zen; Euskadi osoa frankisten eskuetan zegoen beraz. Dena galduta zegoen, eta gure ahaleginak ez zuen ezertarako balio izan. Hori ulertu genduenean, denbora luzez gure atzetik ibiliko zirela jakinik, sakabanatu egin ginen. Batzuk Frantziara aldegin zuten. Beste batzuk, berriz, beren etxeetara itzuli ziren, berreroen eskuetan erortzeko arriskua haundia zen arren. Ni, aldiz, hantxe bertan gelditu nintzen. Iratin. Tokirik seguruenak iruditzen zitzaidan. Hango artzaiei lagunduaz ibiltzen nintzen, goardia frankistak azaltzen ziren arte. Orduan, basoan izkutatzen nintzen, aurrez kanpamendu nagusi bezala erabilitako zuhaitz gaineko txabolak. Horrela, artzantzaren eta izkutan, igaro nituen urte batzuk. Berrero herrira itzuli nintzenean, etxerik eta familiarik gabe aurkitu nintzen, eta «etxetxo» hau eraiki behar izan nuen hemen.

Ordutik oso gutxi aldatu da nire bizitza, ez bait naiz batere berrizalea eta aldaketan aldekoa, batez ere behin zahartu ta

gero. Pentsa zazu: txabola honek, jaso nuenetik zu etorri arte ez zuen oraindik pintura bainu bat hartu.

Eta irrifarre bat irten zitzaion. Apustu egingo nuke denbora askoan ez zuela horrenbeste hitzegin, eta hain gustora ere ez. Hitz-jario hari isilune batek jarraitu zion, eta hau hamar bat minutuz luzatu zen, baina ez zitzaigun batere astuna egin, alde-rantziz baizik. Bera barne-hustua eta bidebatez ulertua sentitzen zen, eta ni ere bere pozaren partaide nintzen.

Ez dakit gau hartan zer ordutan hartu nuen lo, baina bada-
kit ametsetan murgildu aurretik gauza asko igaro zirela nire burutik. Otoitz egin ondoren, Joxetaz pentsatzen egon nintzen luzaroan. Gertaera haiengatik ez balitz, ez litzaidake, seguru asko, inoiz burutik pasako ni bezalako mutil bat agure baten adiskide izan zitekeenik.

Ongi pentsaturik, ordea, gerturatze kontua zen soilik. Ez ze-
goen berezko trabarik. Ni behintzat, ordurarte, ez nintzaion inoiz agure bati hurreratu. Lagunak egin nahi nituenean, norbait ne-
reganatzeko ahaleginak egiten nituen. Baina nola egingo nintzen ba agure baten lagun, hortan saiatzen ez ba nintzen? Beraz akat-
sa ez zegoen «agure» izatean. Heuren lagun egiten ez ginelako (ez bait ginen ahalegintzen), hori ezina zela pentsatzen genuen, konturatu gabe geronen adinekoekin ere ez ginela adiskide egi-
ten saiatzen ez ba ginen. Dena den, Joxerekin oso gustora aurki-
tzen nintzen. Hasieran hain itxia zirudien arren, orain konfian-
tzaz hitzegiten zidan, eta neroni ere, berari nire gauzak konta-
tzeko gai sentitzen nintzen.

Osabarekiko egoeraz ere pentsatu nuen gau hartan. Etxe
haundi hartan galdua ikusten nuen nere burua, eta bakarrik. Osabak bere arazoetatik ez zuen burua altxatzen. Izebak egun guzia beste atso aberats haiekin berriketan igarotzen zuen he-
rrian, eta gauez, etxera itzultzen zenean, berandu etortzeagaitik niri erritan egiteko astia izaten zuen soilik. Neskamea, berriz, etxe hartan bere lana betetzera mugatzen zen, ahalik lasterren aldegitoko. Noizean behin, ni oharkabean nengoela uste zue-
nean, errukizko begirada batzuk zuzentzen zizkidan, baina bes-
terik ez. Behin, bakarrik bainatzen ere uzten ez zidala ikustean, hasarretu egin nintzen berarekin, oraindik ume gisan hartzen ninduela uste nuelako, baina, geroago, bere errua ez zela kontu-
ratu nintzen, izebak agindu bait zion ni bainatzeko.

Merkatura joaten nintzenean nahi haina diru izaten nuen gogozko nuen dena erosteko, hori bai. Baina ez zen nahikoa. Azkoz pozikago nengokeen nire «zaintzaileak» aberats beharrean maitakor balira, eta hainbeste diru beharrean niretzako asti gehixeago izan balute. Baina...

Pentsamentu hauek denak pasa ziren burutik, gau hartan, eta ondoren batetara iritxi nintzen: niretzat ezezaguna zen herri hartan arrotz sentitzen nintzen (osabaren etxean bertan ere bai) eta aita eta amaren gertutasun hura gabe. Ez neukan sendirik, ez eta lagunik ere. Beren laguntasuna falta zitzaidan. Bakar-bakarrik Joxe neukan nerekin.

Biharamonean, ez nuen goizetik neskamearekin herrira jo; Joxerengana joatekotan gelditu bait nintzen aurreko egunean. Izan ere, lehenbiziko aldiz itsasora eramane behar ninduen bere ontzitzoan. Iritxi nintzenean, hondar gainean eseria zegoen eta gutzia gertu zeukan. Pentsatu nuen bezala, batel zahar bat zen, motorrik eta oihalik gabekoa. Bi arraun zituen soilik eragiletzat. Baina poztu egin nintzen hala izateaz. Egia esan, ez nuen gehiago espero, Joxerena zela jakinda. Baina ondotxo nekien, Joxek, margoa ere joana zeukan ontzitzo harekin hobeki erakutsiko zidala arrantzan (eta arrai gehiago harrapatuko genituela) osabak bere yate ederrarekin baino.

Joxek oso ongi aukeratu zuen egun hura, itsasoa bare-bare bait zegoen. Horrela, ia goiz guztia alde batetik bestera ibili ginen, arraunean, itsasotik toki ezberdinak ikusten: hondartza, harkaitz zulatuen txokoa, etab. Arraunak tajuz erabiltzeak lan asko ematen zidan, baina konturatzen nintzen gero eta hobeki eragiten niela.

Lurra urruti samar ikusten zen tokira iritxi ginenean, arraunak barrura sartu genituen, eta nekea arintzen genduen bitartean, ekarritako ogibartekoak jan genituen, eguerdia bait zen. Goiza arraunean igaro genuen; bazkalostean, arratsalde, arrantzari emango genion. Eguraldi zoragarria zegoen eta, Joxek zioenez, hura askoz toki egokiagoa zen eguzkia hartu eta beltzaran jartzeko, hondartza baino, itsasoak eguzki-izpiak isladatu egiten bait ditu, gure gorputzera zuzenduaz bestela uretan galduko liratekenak. Izbek jakin izan balu...

Joxek ongi ezagutzen zituen inguru haietako arraitokiak, eta gure aparejuek horrela baieztatu zuten, jasotzen genituen bakoitzean arrairen bat bait zetorren amutik zintzilik. Hala ere, asko eta asko Joxek uretara bueltatzen zituen, bizi zitezen, berak zioenez gazteegiak bait ziren oraindik, eta utzi egin behar zitzaizen hazitzen. Niri, berriz, amorrua ematen zidan harrapatutako arrairi agur esan beharrak, eta hala esan nion berari, nik jasotako sabiroi eta kabrarrokak izebari erakustea nahi nuela, naiz eta txikiak izan.

— Motel —erantzun zidan— hori denoi gertatu ohi zaigu, baina ongi pentsatu ezkerro, harrokeria hutsa da: norberak egindako gauza onak besteek ikus ditzatela nahi izatea. Begira, niri pasatako gertaera bat kontatuko dizut, orain dela urte asko gertatua (10 edo 11 urterekin, uste dut) baina sekulan ahaztuko ez dudana.

Ikastetxeko lehiaketarako marrazki ederra egina neukan, ideia polit batekin; eta nire gelako guztiek gorai patzen zuten nere lana. Baina kanpoan andereinoa beste gelako maixuarekin hizketan ari zen, eta nik beste irakasleak ere gorai patu nintzala nahi nuen. Hargatik, galdera bat aitzakitzat nuelarik, andereinoarengana joan nintzen marrazkiarekin. Beste maixuak ere ikusi zuen nire lana, eta gorai patuz bere ikasle denei erakutsi zien. «Tonto hori —esan zidan orduan nere andereinoak— orain beste gelakoek zure ideia kopiatuko dute». Eta hala izan zen: beste gelako batek, nire ideia berdinarekin, lehenbiziko saria irabazi zuen, eta ni bigarren gelditu nintzen. Nire lana ezagutua eta gorai patua izan zedila gustatzen zitzaidan eta hortik etorri zen nire galbidea. Izugarritzko amorrua eman zidan; baina gertaera horrek asko balio izan dit, ordotik aurrera gogoan izan bait dut beti hau, harrokerian ez erortzeko. Zuk ere, zerbait ona egitean nahikoa duzu zerorrek jakitea, pozik gelditzeko. Orain ere, arrai asko harrapatzen badituzu, izebari erakutsi edo ez, neurri berdinean izango zara arrantzale ona. Bestalde, arraitxo hoienez bizitzaz pentsa ezazu apur bat. Txiki hoiak errukia sortzen dute.

Joxek arrazoi guztia zeukala ulertu nuen. Gainera, txikiak utzita ere, nahiko arrai bagenuen otarrean, ni «harro» sentitzeko haina, eta, behar bada, izeba aho zabalik uzteko haina ere bai.

Itsasotik bertatik eguzkiaren izkututzea ikusi eta miretsi arte, ez ginen etxera itzuli. Baina oraingo honetan ez zidan batere

axola berandu joateak, izan ere, hain egun zoragarria pasa genuen...

Ordutik aurrera ere, beste askotan eraman ninduen Joxek bere batelean. Arraunean asko ikasi nuen, eta sarri nor-gehiagoka ibiltzen ginen «txanpan», bakoitzak arraun bana hartuta, nork bestearen aldera okertu txaloparen zuzenbidea. Hasieran hainbeste aspertzen ninduten itsasoa eta arrantza berberak ziren orain nire bi gauza gogozkoenak. Katua, beste alde guztietara gurekin etortzen zen arren, ez zen batelean sartzeraz ausartzen, Joxek zioenez, behin uretara erori bait zen ontzitik, itsaso zakarreko egun batetan, eta aurrerantzean izugarritzko beldurra hartu zion. Lagun egin ginen «Beltz» eta ni. Dagoeneko, nire belau-netara igotzen ausartzen zen eta «burruketan» ibili ohi ginen. Harrigarria zen: bapatean, nahi zuen tokiraino egiten zuen salto eta zulo edo zirrikiturik txikienetik aldegiten zuen.

Bi hilabete eramaten genituen jadanik elkarrekin eta nahiko ongi ezagutzen genuen elkar; bat goibel noiz zegoen antzemateko haina bai behintzat. Horrela, Joxek igarri zidan azken egun haie-tan ez nebilela ohi bezalako alai. Nik ez zela ezer esaten nion, baina berak, behin eta berriz, beldur gabe esateko aholkatzen zidan.

— Ez al daukazu nigan nahiko konfidantza hori esan ahal izateko? Hala baldin bada, egon zaitezke isilik. Horrela aditzera emango didazu ez naizela zuri laguntzeko gai. Baina, niri ez bada ere, ez ibili norberarentzako gordeaz, buruan bueltak eta bueltak emanaz beti. Horrela pertsona arrarotu egiten da. Ustez «norberaz-nahiko» bihurtzen da, eta denboraz erre egiten da barrutik, bera bakarrik ez baita gai bizitzako traba eta nahigabe guztiak gainditzeko. Arazo guztiak zure barnean gordeaz bazoaz, barrena gero eta gehiago beteaz dihoa, eta gainera, nahigabe hoiek denak elkarrekin nahasten dira, nahaspila arriskutsu bat sortuaz. Horrela, barrena betetzen eta erretzen dihoakizu, lehertzen den arte. Ulertzen duzu horrela azalduta?

Denok behar dugu laguntza. Hargatik, oso garrantzitsua da konfiantzako adiskideak edukitzea —bat, gutxienez—. Eta hori lortzen ez baduzu, ez zaitez behintzat (horrelakoetan gehiene-

tan pasa ohi den bezala) Jainkoaz ahaztu. Bera izango bait duzu babes bakarra, zure arazoan aurrean ez erortzeko izango duzun laguntza.

Niri ere hori gertatu zait: herrira itzuli nintzenetik, ez naizela konfiantzazko lagunak egiten saiatu. Eta, behar bada, horregatik bizi naiz orain hain bakarrik, beste herritarrekin hartu-emanik gabe. Hala ere, Jainkoa nerekin izan ez banu, guztiz jota nengoke onezkero; erreta. Bera izan dut behar nuen euskarria. Hargatik, laister, deitzen nauenean, lasai joanen naiz Beragana. Eta ez dut asko itxaron beharko, gibel honek ez bait dit asko gehiago iraungo.

Horrela, kontatu nion Joxeri goibeltzen ninduena. Konturazten nintzen, guzti hori niri naigabe hura kontarazteko esan zuela, baina banekien baita, egi borobila zela esan zuen guztia. Beraz, kontatu nion nola ez nintzen gustora aurkitzen han, eta etxera itzultzeko gogoz nengoen. Garbi ulertarazi nion ez zela beragaitik, alderantziz baizik: berak egin zuela han pozik senti nedila askotan, eta berarekin nengoen bitartean zoriontsu nintzela. Baina egunaren zati haundi bat etxean igaro behar izaten nuen, osabaren etxe haundi hartan, eta han bakarrik sentitzen nintzen. Egia esan, aita eta amaren, sendiaren, berotasuna falta zitzaidan. Joxerekin nengoen bitartean izugarri ondo ibiltzen nintzen, baina etxean egon behar nintzenean, behin eta berriz, giro hotz harek beldurra sortzen zidan. Eta egoera hura orain arte, berari, Joxeri eskerrak eraman ahal izan nuen, baina jadanekoz ezin nuen gehiago jasan. Etxera ahalik lasterren itzultzea nola lortu ez jakiteak goibeltzen ninduen.

Pentsati egon zen Joxe une batez. Ondoren, aitaren etxean telefonorik ba ote genuen galdegin zidan. Ezetz esan nion, eta isilik gelditu zen.

— Eta zure gurasoei eskutitz bat idatziko bagenie? —esan zuen bapatean—.

Horrela, hurrengo egunean han geunden biok bere txabolako mahai gainean besoak jarrita, zer idatzi pentsatzen. Nik ez nekien nola hasi, eta berak ere ez zirudien lan haietan oso ohitua. Dena den, azkenik, bi ordu igaro ta gero, horrela gelditu zen gure eskutitza:

«Guraso maiteok:

Lehenik, ni hemen ondo aurkitzen naizela esan nahi dizuet, eta zuek hor?

Pentsatuko duzuen bezala, ez dizuet ondo nagoela esateko bakarrik idazten eskutitz hau. Esan nahi nizueke, zuek nahi bezala itsasaldea ezagutu eta arrantzan ikasi dudala. Baina, egia esateko, behin hau lortu ezkeru, hemengo bizitza oso aspergarria egiten zait eta beti berdina iruditzen.

Gainera, zuetaz asko gogoratzen naiz, eta etxean egotearen falta somatzen dut. Hargatik, ahal izan ezkeru, zuengana itzuli nahi nuke ahalik lasterren. Horrela, beraz, zuen erantzuna itxaroten gelditzen naiz. nola joan behar naizen jakiteko. Laister ikusiko geralakoan, bakoitzari besarkada haundi bat emanaz, agurtzen naiz».

Horrela ba, gure ustez, lortu genuen etxeratzeo arrazoi batzuk ematea osabarena aipatu gabe, Joxek nahi zuen bezala; hori esatea ez zela komeni pentsatzen bait zuen, gurasoak hestutu ez zitezen. Gero, etxera itzultzean edukiko nuela nahiko denbora guzia kontatzeko, esaten zuen Joxek.

Eskutitza bukatu genduenean, egun gutxi gelditzen zitzaizkidala eta, ezagutzen ez nituen inguruko azken zatiak erakutsi behar zizkidala agindu zidan.

Horrela, hurrengo egunean, goizetik irtenda herriaren ezkeraldeko basora joan ginen. Ez zitzaidan inoiz burutik pasako itsasertz batetan halako baso haundi bat egon zitekeenik, baina hala zen. Garai batean baso osoa pagadi izugarri bat izan omen zen, baina orain zati batzuetan pinudiak ikusten ziren. Egun guzizako ogibitartekoak generamatzan, eta nire poltsatxo Joxeren motxila haundian sartu nuen. Harriturik gelditu nintzen zenbat gauza eramaten zituen motxila hartan: soka luze bat, linterna, haizto bat, manta pare bat, beste poltsa bat... Basoan ibilaldira bat soilik egiteko horrenbeste gauza ekartzea ere... —pentsatu nuen—, piztiren bat agertzeko beldurra ote dauka?

Dena den, goizeko hamaikak aldean sartu ginen zuhaitzi mardul hartan. Dena oso itxia zegoen, sasiz eta larrez eta inoiz

ikuski ez nituen landare bereziz baita. Baina, zirudienez, Joxek izugarri ongi ezagutzen zuen alderdi hura, eta beti aurkitzen zuen zirrikitu edo bidexka izkuturen bat aurrera jarraitzeko.

Horrela eraman ninduen inora jotzen ez zutela ziruditen bi-deetatik, toki bitxi batetan gelditu ginen arte. Baso trinko eta larrez josiak, basoaren beste zati garbi hura inguratzen eta gordetzen zuen. Hargatik, Joxek esan zidan bezala, oso jende gutxi ezagutzen zuen paradisu hura. Pagadi zabal bat zen, batere larrik eta sastrakarik gabea. Aurrez, baso itxiaren zatian, Josek kabi izkutu batzuk erakutsi zizkidan, baso hura hain ongi ezagutzen ez zuen beste inork ikusiko ez zituenak; baina han, paradisu hartan, begi aurrean ikusten ziren nahi haina kabi, katagorri zulo, piztien egoitza, etab.

Zirudienez, han ez zeukaten gizonaren beldurrik, ezagutzen ez zutelako, agian. Gainera, bago haien itzal zabaletan, inoiz inork ukitu gabeko perretxiku-tokiak aurkitu genituen. Joxek, poltsa bete arte hartuz joan ginen perretxiku bakoitzaren izena esaten zidan. Kabiak ere zein txorirenak ziren bazekien. Berdin animalien hots edo ujuekin, edota beren aztarnekin. Itsasoa bera baino hobeki ezagutzen zuela basoa konturatu nintzen. Iratiko bere ibilerak gogorarazten zizkidan harek.

Toki bitxi hartan bazkaldu ondoren (ondo kontuan izan zuen Joxek han janari, paper edo plastiko arrastorik ez uztea), berriz baso itxian barrena sartu ginen, oraingoan beste aldetik (paradisu hura baso trinkoz inguratua bait zegoen alde guztietatik). Lehen bezala, bide-txiur zailetatik abiatu ginen, azkarrago joateko. Jadanik guztiz nekatua aurkitzen nintzenean, iritxi ginela esan zuen Joxek. Nik, berriz, ez nuen pinua eta larra besterik ikusten nere inguruan. Baina Joxeri jarraituz, hogeit hamar basoa bukatzen zela konturatu nintzen. Harkaitzeko mendixka bat zen basoa bukaarazten zuena eta begi aurrean genduen. Joxek berari jarraitzeko esan zidan keinu batez, eta harkaitzera igotzen hasi zen. Nik, harriturik, zertarako igo behar ginen hara galdegin nion, izan ere, guztiz ahuldua bait nengoen, eta gainera zerua oso ilun jarria zen, ekaitz igarle zelarrik. Hargatik, gogo gehiago nuen etxera itzultzeko hara igotzeko baino. Harkaitzean zer zegoen ikusgarria galdetu nionean, berari jarraitzeko eta ikusiko nuela erantzun zidan. Horrela, gain batetara iritxi nintzenean, nere aurrean ikusi nuen igokera haren arrazoia: leize zulo bat. Orduan ulertu nuen zergatik ekarri ninduen haraino.

— Hau ikusteko bi arrazoi daude —esan zidan Joxek—. Bat, benetan ikusgarria dela; hau ezagutzea zen gaurko ibilaldiko helburu nagusienetako bat. Eta bigarren arrazoia da, ekaitza gainean dugula eta etxetik urruti gaudela. Leizea izanen da gure babesik onena, atertu arte behintzat.

Sartu eta ordu-laurdenera hasi ziren tximista eta trumoiak, eta beraiekin euri zaparrada galanta. Leize barrua iluna zenez, sua piztu genuen adar lehor batzuk bilduta, eta gure azken ogi-bitartekoak jan genituen.

Han geldik egonda hotza sartzen zitzaigun eta, beraz, kobazuloaren txokoak ezagutzea erabaki genuen. Horretarako, motxilan zekarren soka gerrian lotu eta linterna hartu genuen. Toki ikusgarriak begiztatu genituen benetan. Hura pixka bat konponduta, bizitzeko ere ez zela gaizki egongo esaten nion nik Joxeri, eta honek, garai batetan seguru asko hartz batzuk han bizi izango zirela esan zidan, eta agian, gizonak ere bai. Hala ere, ez genuen ezeren aztarnarik aurkitu. Leizearen akatsik haundienak, bizitzeko noski, hezetasuna eta hotza omen ziren, Josek zioenez. Eta guk ere edukiko genuen hauek ezagutzeko aukera, behar bada gaua han pasa beharko bait genuen, ekaitza bukatzen ez ba zen. Eta hala izan zen: leizean gelditu behar izan ginen, gau guztian ez bait zuen atertu. Ezkotasun eta hotzetik gorde ahal izateko, Joxek ekarritako mantekin bildurik egin genuen lo. Oso postura egokia ez zen arren, gau zoragarria igaro nuela iruditu zitzaidan. Lo hartu aurretik, egun hartan egindako guziaz pentsatzen egon nintzez; eta orduan konturatu nintzen ume bezala jokatu nuela Joxe beldurtitzat juzgatzean, motxilan gauza hoiak guztiak zekartzalako. Gero pentsatuta, ordea, eskerrak ekarri zituela! Poltsa hura perretxikoz bete zen; soka, linterna eta mantak, berriz, leizean gaua pasa ahal izateko balio izan ziguten. Nola juzgatu ahal izan nuen Joxe hain errez, gauza haiek zertarako ziren jakin gabe... Buru-arinkeria galanta, jakin gabe hitzegitea.

Dena den, egun zoragarria izan zen hura. Beldurtzen nindue-na ere ez zen gertatu, izebak bai bait zekien Joxerekin egun guzira basora joan nintzela, eta gauean etorri ez nintzenezan ez zen gehiegi larritu, ekaitz harekin ezin izan nintzela etxeratu pentsatu bait zuen, eta Joxeren etxean gelditu nintzela gaua igarotzen.

Egun hartan bertan, arratsalde (goiza etxean igaro behar izan bait nuen, leizetik etorri ondoren) Joxeren txabolan agertu nintzenean, begiondoa haunditurik neraman, eta negarrari ozta-ozta eusten nion.

Joxeri gero azaldu nion bezala, haruntza nindoala, herriko mutil batzuk zebiltzan zelaian futbolean. Nora nindoan galdetu zidaten eta Joxerengana erantzun nien. Orduan farrez hasi ziren, eta, «eskale mozkor horren lagun» al nintzen esan zidaten. Ni harritu egin nintzen, eta ez nien sinistu, noski, baina irain haiek hasarretu egin ninduten eta eskarmentu bat eman nahi izan nien. Denon artean, ordea, jipoitu egin ninduten.

Joxe isilik gelditu zen. Gero, berriz, bapatean, arratsalde hartan lana zeukala esan zidan, eta hobe nuela etxera joatea kolpe hura sendatzera. Ni oso goibel gelditu nintzen gertaera haren-gatik.

Hala ere, bizkor pasa zitzaidan hura, aste hartan bertan beste sei bat toki berri gehiago ezagutu bait genituen. Ia egunero txango bat egiten genuen; behin hondartza osteko harkaitz-tarte arris-kutsuetara, muskulu bila, hurrengoan antzarren irlatxora, ba-telean...

Baina, hurrengo astean, aitaren eskutitza iritxi zen... ostegun hartan bertan nere bila etorriko zela esanaz. Ni, alde batetik asko poztu nintzen, baina bestetik pena ematen zidan guzti hura uz-teak. Eta Joxe? Ezin nuen ahaztu bere kalterako zen gauza bate-tan nola lagundu ninduen, etxera itzultzeko era bilatzen, alegia, berak ez bait zuen nahi ni joaterik. Azken egun haietan ez nuen hori behin eta berriz pentsatu besterik egiten. Biok nekatuak geundela zirudien: ez zitzaigun ideia berririk bururatzen, non-baitera joateko edo...

Horrela ba, iritxi zen osteguna, agurtzeko eguna. Aita arratsalde zetorren, berebirez, eta goizean Joxeri azken bisita egitera joan nintzaion. Berak esan zidan goizean joan nedila, arratsaldean ez zela agurtzera joango eta, despedidak ez bait zitzaizkion atsegin. Horrela, goiz hartan, azkenengo aldiz bertso batzuek irakurri nizkion. Berak, liburua eman nahi izan zidan, etxean eduki nezan, oroigarritzat. Nik ezetz esaten nion, etxean beste bertso liburu asko neuzkala; baina azkenean onartu egin behar izan nuen bere oparia.

Goiza aurrera zihoan, eta agurtzeko unea iritxi zen. Joxe zer esan jakingabe gelditu zen: niretzat egindako aulki hura hutsik geldituko zela esan ahal izan zidan soilik. Gero, azkenean, ia hurrengo urtean berriz etorriko nintzen galdetu zidan, galdera eta eskari arteko tonu batez. Ez nekiela erantzun nion. Agian baietz; hurrengo urtean ez ba zen, besteren batetan izango zela. Horrela agurtu ginen. Orduan, ezagutu nuenetik bigarren aldiz, malkoak ikustea iruditu zaitzaidan bere begietan. Neureak ere ez ziren urruti.

Egia esan, orduan ez nuen pentsatzen berriro hara inoiz itzuliko nintzenik. Baina... geroago, nire herrira eta etxera heldu eta gero, ezin nituen ahaztu Joxerekin pasatako egun haiek. Gelditzen ziren opor egunetan, eta ikastaro berria hasi ondoren ere, ideia hori neukan beti buruan.

Horrela berriz, oporrak heltzean, aurten ere itsasaldera joan al nintekeen eskatu nien gurasoei. Eta, izan ere, horixe da gehien kosta izan zaidana: aita eta ama neureganatzea eztabaida hortan, ez bait dute ulertzen nola etorri nahi izan dudan berriz, hain gaizki pasa nuela esanda. Esaten nien nik erru guzia osabarena zela. Herrian bertan bilatzea besterik ez zegoela, dena konponitzeko. Eskerrak azkenean ados jarri garela denok: sendi osoa etorri gara, ni bakarrik beharrea; osabak beste etxe bat bait dauka herriaren kanpoaldean, inork erabiltzen ez duena (lehen errentan utzia zeukan), eta han jarri gara gu.

Hainbeste amets egin dut eta hainbeste ardura jarri hona berriz etorri ahal izateko, eta orain... hau. Hemen nago, bakarrik, bere hilobi aurrean, oraindik guztiz sinistu ezinik. Ezin sinistu bera joan dela, eta berarekin nere amets guztiak. Berriz arrantzan egiteaz amesten nuen; Joxerekin arraunean ibili, estropada apustuan; katuarekin burruka-jolas haietan jardun...

Katu gixajoa, hemen dago orain, bere jabearen hilobi gainean, etzanda, burumakur, nik bakarrik uler diezaizkiokedan sentipenetan murgildua, bere begiek tristura konpon-ezin bat adierazten dutelarik. Bere saminkide naizela jakinik, «zergatik?» galdegin nahian dabilkit gixajoa. Tamalez, ezin diot erantzun.

Joxerekin batean, bere etxetxo hura hobetu eta itxuraberrietzeko asmoa ere baneukan, eta plana ere bai, ongi pentsatua.

Izan ere, aurrez eman zion pintura bainuaz ez zen naikoa, eta asko apaindu zuen arren, gauza asko zeuden oraindik konponketa bat eskatzen zutenak.

Gainera, Joxeri mesede bat eskatzeko asmoa nuen: bion artean, itsasertzeko baso hartan txabola bat egin genezala, zuhaitz gainean kokatua, adar nagusiak oinarritzat harturik, berak Iratin egin zituenen gisan. Izan ere, ideia hark txoraturik nindukan.

Beretzat oparitxo batzuk ere baneuzkan gertu: betaurreko batzuk, eta... neronek moldatutako bertso txo batzuk, berari eskeiniak. Betaurrekoak jarri eta irakurri ahal izan balitu... niri bizkarra emanda leihora begira jarriko litzatekeen, emozionaturik zegoela ikus ez nezan.

Bertso hoiek bidali ahal banizkio, berak, bere eskutitza irakur dezadala lortu duen bezala, bera hilda gero ere...

Bai, hala izan da. Atzo, etorri eta bere heriotza jakin nuenean, osabarengana jo nuen, nola izan zen jakiteko. Osabak, Joxeri azken sakramentuak eman zizkion apaiza ekarri arazi zuen (hileta eta lur-ematearen gastu denak berak ordaindu zituela esan ondoren), bere azken hitzak kontatu ziezazkidan. Eta apaiz hau izan zen idazkiarena esan zidana, nola Joxek neretzat eskutitz bat utzi zuen, noizbait itzultzen banintzen irakur nezan.

«Lagun maitea» —hasten zen esanaz— «Zuk hau irakur dezazunean, ni lurpean egongo naiz, jadanik oso izorratua bait nabil gibeletik, eta badakit nere ordua heldu dela. Hargatik, eskutitz hau idatzi nahi izan dizut, nitaz oroitu zaitezen behar bada, edo lehen esaterik izan ez nizkizunak esateko, agian. Lehenik adierazi behar dizut, mutil haiek kontatu zizutena, eskale mozkor bat nintzela, alegia, egia zela. Etxera begiondoa haunditurik etorri zinen hartan, ez nintzen zuri hau aitortzeko gai izan, nuen lagun bakarra galtzeko beldurrez. Baina hala da. Gerrate ostean, berriz herrira itzuli eta bakarrik aurkitzean, ezer gabe, eta inoiz baino gehiago behar nuen laguntza hura gabe, edariari eman nion. Mozkor bat nintzen, eskale ez ba nintzen ere (jantzi zarpail batzuekin ibiltzen nintzelako esango zuten haur haiek hori); baina eskale izatera iritxi ez ba nintzen, besteei ezer eskatzeko apaltasuna falta zitzaidalako izan zen. Bai, hori ere egia da. Behin zuri esan nizun bezala, arazo guziak eta nahigabeak norberarentat gordetzeak, bat «norberaz-nahiko» eta bakarti bihurtzen du. Eta hori gertatu zitzaidan niri. Tamalez, nire esperientzia

tristetik atereak ziren zuri eman nizkizun erakuskizun gehienak. Behintzat, niri gertatu zitzaidana zuri gerta ez bekizun balioko zutela pentsatzen nuen.

Eta gizatxar hori besterik izan ez ba naiz, zuk zer paper jokatu duzu nere bizitzan? Ba, zugatik lortu dut edaria uztea (osasunean bere aztarnak gelditu ba zaizkit ere), eta baita «norbere-nahikotasun» hori ere. Beste froga bat nahi baduzu, zergaitik edo norengatik uste duzu berritu nuela nire etxetxoa? Zugatik, batez ere.

Lur jota nengoen, baina errauts hoiien gainean bizitza berri bat jasotzea lortu dut... zuri esker. Norbaiti hori axola zaiola jakiteak, indarra eman dit aldatzeko. Hargatik, zuk ezagutu duzuna beste Joxe bat izan da, Joxe berri bat. Lehenbizikotik, adiskide egin ginenetik, zuri ez hutsegiteko, desilusionatu ez zitezen, gizon on bat bezala agertzen saiatu nintzen. Eta, denborarekin, posible zela konturatu nintzen. Horrela ikasi nuen. Gainera, orduan arrazoi bat neukan edari uzteko, eta bizitzeko ere bai.

Hargatik, neure bizitza konpontzeaz gainera, zuri nekien apurra erakusten ahalegindu naiz. Zuk, uste ez duzun arren, asko erakutsi didazu, eta nik ere, bizitzari ikasi diodana azaldu nahi izan dizut.

Azkenik esan nahi nizukena da, nere bizitzan alai baino goibel denbora gehiagoan bizi izan naizen arren, pozik hiltzen naitzela. Pozik bizi izan dut nere bizitzaren azken zati hau, eta neronekin eta Jainkoarekin pakeak egin ditut. Bere errukian uste osoa jarriaz hiltzen naiz. Oraingo zahiko mesede eskatu diot, baina zugaitik eskatzeko ere bilatuko dut une aproposa. Orain, bukatzeko, bakar-bakarrik gauza bat nahi nuke: zuk, ezagutu zenduen Joxe hura bezala gogora nazazula.»

Zure adiskide,

Joxe

Karta hau irakurri ondoren ere, ezin dut ahaztu ekarri dizkiodan gauza guztiak ezingo dituela hartu, baina hala ere gustorra gelditzen naiz, bere bizitza ezagutu... eta pozik hil dela jakin ondoren. Utzi ziezadakedan testamenturik hoberena, egokiena,

utzi dit: eskutitz hau. Ondo dakit zenbat kosta zaion Joxeri guzti hau idaztea, alde batetik ez zegoelako idazte lan hauetan oso ohitua, eta bestetik, bere barruko gauza hauek inoiz inori kontatu ez zizkiolako. Hargatik, pozikago irakurtzen dut, eta nigatik egin duen azken ahalegina bezala jasotzen dut.

Zure hilobi hotz honen ganean ere ongi legoke, Joxe, horri hau, «azken hitz» bezala, baina horretarako beste zerbait ekarri dizut... Gaur gauean, zure eskutitz hau irakurri ondoren egin dudan bertsotxo bat. Katuak zainduko dizu, haizeak edo beste norbaitek eraman ez dezan. Hor uzten dizut...

Hementxe datza bizitza latz bat
igaro zuen gizona
garai batean ardi galduen
gisan galdurik egona
azken orduan aldatuz jakin
zuen lortzen zoriona.
Erruki zaitez eta zurekin
gorde zazu Jainko ona.

IÑAKI SARASUA

17 urtekoa